

62. møde.

Torsdag den 22. februar kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårds dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om teknika,
forslag til lov om oprettelse af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense,
forslag til lov om ændring af lov om skolelæger og
forslag til lov om offentlig skolebespisning.*

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i toldloven har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om købstadhypotekforeninger har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om handel med foderstoffer og forslag til lov om handel med gødning og grundforbedringsmidler m. m. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlemmer af folketinget Henry Christensen, Poul Møller, Erik Eriksen, Axel Kristensen, Poul Sørensen og Thestrup har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til statsministeren:

„Hvad agter regeringen at foretage over for den inflatoriske udvikling?“

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Undervisningsministeren (Helveg Petersen): Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om teknika*.

Dette forslag bygger på et arbejde i det udvalg, der den 17. november 1961 blev nedsat med den opgave at tage teknikas økonomiske og organisatoriske forhold op til over-

vejelse og fremkomme med forslag til lov herom. Den hurtighed, hvormed udvalget har arbejdet, fortjener påskønnelse. Man har inden for udvalget været helt klar over den betydning, det må tillægges, at der endnu i denne folketingssamling tilvejebringes det nødvendige grundlag for, at teknika kan opfylde de krav, som med stigende styrke stilles af den tekniske udvikling i forbindelse med den stærke tilgang af unge, der søger uddannelse som ingeniører.

Det har vist sig, at dette ikke er muligt på grundlag af den gældende lov af 7. juni 1958 om tekniske skoler, teknika og teknologiske institutter, men jeg skylder samtidig at henvise til, at denne lovs bestemmelser, for så vidt angår teknika, allerede ved fremsættelsen af det forslag, der resulterede i loven, blev betegnet som en foreløbig ordning. Der kom visse særlige bestemmelser om teknika, således om oprettelse af undervisningsudvalg ved skolerne og om nedsættelse af et tilsynsråd for teknika, men disse vedblev med at være omfattet af den samme lov som de tekniske skoler.

Når dette hidtil har været tilfældet, skyldes det den omstændighed, at teknika er opstået som led i udviklingen inden for de tekniske skoler og i det hele er en integrerende del af de skoler, som har teknika. Sådanne særlige skoleafdelinger til uddannelse af ingeniører findes i dag i København, Helsingør, Horsens, Odense, Ålborg og Århus, og der kan inden for en nærmere fremtid forventes oprettet teknika et par andre steder i provinsen, hvor der er behov for og kan tilvejebringes et forsvarligt grundlag for denne undervisning.

Det hidtidige fællesskab mellem de tekniske skoler og teknika har tidligere været forbundet med ikke uvæsentlige fordele, idet man i hvert fald delvis kunne benytte samme lokaler og lærerkræfter. Det var således besparende, at de undervisningslokaler, der om aftenen blev anvendt til lærlingeundervisningen, om dagen kunne benyttes til den videregående undervisning, men dette udelukkes nu allerede som følge af lærlingeundervisningens omlægning til dagundervisning, der ifølge lærlingeloven af 2. oktober 1956 skal være gennemført for alle lærlinge i 1964.

Uanset dette forhold måtte man imidlertid under alle omstændigheder imødesæ, at

[Undervisningsministeren.]

fællesskabet mellem de tekniske skoler og teknika ikke kunne bevares uændret på grund af den store udvikling inden for ingeniøruddannelsen på teknika. Ved fremsættelsen i 1958 af forslaget, der førte til den gældende lov, kunne henvises til, at der blot 4 år tilbage kun blev optaget omkring 500 studerende på teknika, medens tallet i 1957-58 var steget til 1 090. Jeg kan nu pege på, at denne store stigning er fortsat, og at der i indeværende finansår er optaget 1 330 1. års studerende ved teknika. Dette må i øvrigt betragtes som glædeligt, men det stærkt stigende antal af studerende og den tekniske udviklings større krav nødvendiggør, at der for teknikas vedkommende indrettes flere undervisningslokaler, anskaffes yderligere tidssvarende undervisningsudstyr og ansættes flere kvalificerede lærerkræfter.

De krav, der herved stilles til teknika, kan ikke opfyldes efter den nuværende ordning, der — på grund af fællesskabet med de tekniske skoler — ikke er udformet udelukkende under hensyntagen til teknika, der meddeler en højere undervisning og i det hele er af en anden karakter end de øvrige afdelinger ved de tekniske skoler. Der er taget hensyn hertil ved det nu fremsatte forslag til en særlig lov om teknika, der indebærer, at teknika helt udskilles fra de tekniske skoler, og at staten i videre omfang sikrer teknikas økonomi.

Dette er påkrævet, idet der er opstået økonomiske vanskeligheder for de tekniske skoler med teknika uanset den forhøjelse af statsstøtten, der blev gennemført i medfør af den gældende lov af 1958. Herefter udgør statens driftstilskud 60 pct. af de tilskudsberettigede udgifter til lokaler, lønninger og undervisningsmidler samt 10 pct. af lønningerne til de lærere, der er knyttet til teknika. Den øvrige del af skolernes udgifter er blevet dækket ved tilskud fra kommuner og organisationer samt ved skolepenge. Disse skolepenge, der betales af eleverne, er i øvrigt nu afskaffet ved den videregående undervisning, og skolepengene er blevet erstattet af et øget statstilskud, hvilket dog ikke forbedrer skolernes økonomiske situation. Denne er afhængig af, at de lokale kommuner og interesserede organisationer fuldt ud dækker de resterende

udgifter, men denne forudsætning har ikke holdt stik, for så vidt angår den her omhandlede videregående undervisning, der er særlig bekostelig og ikke betragtes som en lokal opgave. Da man ikke har kunnet sikre et holdbart finansieringsgrundlag på anden måde, indebærer forslaget en bestemmelse om, at samtlige driftsudgifter som ved de øvrige ingeniøruddannelser og anden højere undervisning afholdes af staten. Udvalget har anslået, at dette i de nærmest kommende år vil betyde en årlig merudgift for staten på 4 à 5 mill. kr.

Hvor uholdbar situationen har været, viser navnlig forholdene i København, hvor staten har måttet yde forskud på 5,7 mill. kr.; omend situationen har været knap så slem i provinsen, må der imidlertid også dér imødeses en forværring af skolernes økonomi, hvis ikke staten træder til i videre omfang end hidtil. Skolernes driftsregnskaber viser, at de opståede vanskeligheder kan henføres til den videregående undervisning, og det vil som anført af udvalget være rimeligt, at der gennemføres en sanering af de pågældende skolers økonomi i forbindelse med de forhandlinger, som skal optages med skolernes bestyrelser i anledning af den foreslåede udskillelse af teknika.

Tilsvarende vanskeligheder er opstået med hensyn til tilvejebringelse af midlerne til opførelse af de påkrævede nybygninger og anskaffelse af inventar til brug for teknika. Ganske vist yder staten efter de gældende regler byggelån med halvdelen af opførelsesværdien efter offentlige lån, men skolerne skal selv tilvejebringe en sjettedel, og med de beløb, der efterhånden er tale om, støder skolerne også her på tilbageholdenhed fra kommunernes og organisationernes side, når der er tale om denne videregående undervisning. Det samme gør sig gældende ved opførelse af tilbygninger og ombygninger, indretning til undervisningen i lejede lokaler og anskaffelse af udstyr.

Der er derfor ud over bestemmelsen om, at staten afholder teknikas driftsudgifter, udarbejdet forslag om, at staten kan yde teknika lån til den del af udgifterne ved opførelse og køb af bygninger, som ikke dækkes ved eventuel optagelse af andre lån, samt om, at staten kan yde tilskud til indretning af lokaler i bygninger, der ikke ejes af vedkommende teknikum. Det er

[Undervisningsministeren.]

fundet mest hensigtsmæssigt, at de sidst nævnte bestemmelser om byggelån m. v. udformes som en bekendtgørelse efter forhandling med finansministeriet og godkendelse af finansudvalget, og jeg henviser herom til bilag 2 til lovforslaget. Samtidig foreslås reglerne om anskaffelse af udstyr til teknika simplificeret til, at dette stilles til rådighed af staten. Udvalget har herment at måtte afstå fra at anslå, hvilke statsudgifter de foreslåede regler om støtte til anlægsomkostningerne vil medføre. Dette vil sikkert også blive svært, idet det afhænger af, hvor hurtigt fremskridtene sker, men jeg håber, at de foreslåede bestemmelser i alles interesse vil blive omsat i praksis i nøje takt med udviklingen.

Det har inden for udvalget været drøftet, hvorvidt teknika som følge af den foreslåede væsentlige statsstøtte burde overgå til statsdrift. Man har imidlertid ikke fundet, at dette indebærer sådanne fordele, at der er tilstrækkeligt grundlag for at forlade en driftsform, der forudsætter, at erhvervene medvirker aktivt ved ledelsen af undervisningsvirksomhederne. Lovforslaget følger også på dette punkt udvalget, og teknika foreslås derfor organiseret som selvejende institutioner med bestyrelser, der omfatter de relevante interessegrupper, d. v. s. repræsentanter for de interesserede erhverv og det er fundet naturligt at fastlægge rammerne herfor i en særlig bekendtgørelse om teknikas organisation m. v. Jeg henviser herom til lovforslagets bilag 1.

Uden i øvrigt at gå i detaljer skal jeg i denne forbindelse pege på de i dette bilag indeholdte regler om ansættelse af en rektor, og det må forekomme rigtigt, at der — som ved anden højere undervisning — ansættes en sådan rektor som øverste daglige leder, men med en administrator til aflastning og varetagelse af de opgaver, der ikke ved-

rører de egentlige undervisningsmæssige anliggender.

Til sidst skal jeg nævne forslagets retningslinjer for den fremtidige administration af dette område, der agtes forenklet. Således indebærer forslaget, at teknika efter den omhandlede udskillelse fra de tekniske skoler ikke længere skal underlægges tilsynet med den tekniske undervisning, der efter den gældende lov omfatter de forskellige former for tekniske skoler, teknika, fagskoler og teknologiske institutter. Til gengæld er det nuværende tilsynsråd for teknika foreslået afløst af et teknikumråd, hvori den ingeniørmæssige og undervisningsmæssige sagkundskab søges sikret og vedkommende erhverv beholder en væsentlig indflydelse på rådets sammensætning. Rådet skal efter forslaget tillige omfatte repræsentanter for staten og for Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund, og her har jeg som nævnt ment at LO ligesom Ingeniørsammenslutningen m. fl. bør udpege 3 medlemmer.

Jeg mener ikke, at alle problemer, der vedrører dette betydningsfulde undervisningsområde, kan anses for løst med dette lovforslag, men lovforslagets bestemmelser om teknikas økonomiske og organisatoriske forhold vil afgive gode forudsætninger for det videre arbejde. Jeg tror og håber, at det hermed er lykkedes at tilvejebringe et godt grundlag, og jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Jeg tillader mig endvidere for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om oprettelse af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense.*

Undervisningsvæsenet og uddannelsesforholdene har i de senere år i høj grad præget den offentlige debat. En væsentlig årsag hertil har været, at antallet af skolesøgende børn og af unge, der gennemgår en uddannelse, har været i kraftig vækst. En anden medvirkende årsag har været de stærkt stigende krav til uddannelsernes standard og ledighed i takt med den almindelige økonomiske fremgang og de skærpede konkurrencevilkår.

De store fødselsårsgange, der gav folkeskolen så store problemer i 1950-erne, fylder nu gymnasierne, de tekniske skoler,